

ROZWÓJ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ NA WYSPIE SOBIESZEWSKIEJ ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM EFEKTÓW DZIAŁAŃ W RAMACH PROGRAMU SPOŁECZNEGO. RAPORT Z BADAŃ.

1. Wyspa Sobieszewska. Ogólna charakterystyka

Niniejszy raport stanowi efekt badania aktualnego stanu rozwoju aktywności społecznej na Wyspie Sobieszewskiej ze szczególnym uwzględnieniem efektów prowadzonych do tej pory działań związanych z Programem Społecznym dla Wyspy Sobieszewskiej.

Jak powiedziała jedna z uczestniczek badania „Wyspa Sobieszewska to najbardziej aktywna dzielnica Gdańska proporcjonalnie do liczby mieszkańców”. Rzeczywiście, przy stosunkowo niewielkim zaludnieniu, posiada ona dużą liczbę organizacji i instytucji tworzonych, najczęściej, przez aktywnych mieszkańców. Warto zatem przyjrzeć, w jakich kierunkach rozwija się na tym terenie aktywność społeczna, a także jaki wpływ na nią miały dotychczasowe działania związane z Programem Społecznym.

Wyspa Sobieszewska to obszar o powierzchni 35,79 km², który zamieszkuje 3346 osób. Charakteryzuje się on niewielką gęstością zaludnienia (93 osoby/km²). Jak wynika z analizy danych zastanych, poziom życia na Wyspie określany jest jako niski. Wpływ ma na to przede wszystkim oddalenie od specjalistycznych usług, na przykład medycznych, czy też edukacyjnych, znajdujących się najczęściej w centralnych dzielnicach miasta. Również wsparcie z zakresu pomocy społecznej znajduje się w stosunkowym oddaleniu (Centrum Pracy Socjalnej nr 5, ul. Siennicka 25). Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów mieszkańcy odczuwają wykluczenie z dostępu do usług specjalistycznych. W tym kontekście przez osoby z sektora edukacji podawane jest ograniczenie dostępu do usług psychologa/psychiatry, co dotyczy przede wszystkim dzieci i młodzieży.

Ważnym elementem charakterystyki Wyspy Sobieszewskiej w kontekście oceny kierunków jej rozwoju społecznego jest aspekt demograficzny. Z dostępnych danych wynika, że jest

to społeczność starzejąca się. Stale zwiększa się liczba osób po 64 roku życia, stając się drugą, po osobach w wieku produkcyjnym, najliczniejszą grupą mieszkańców.

Osoby w wieku produkcyjnym stanowią równocześnie grupę, która spędza na Wyspie Sobieszewskiej najmniej czasu. Pracują oni bowiem najczęściej w innych częściach Gdańska, spędzając tam również czas po pracy. Jest to zatem w kontekście działań społecznych grupa rzadko uczestnicząca.

Największym wyzwaniem, z jakim Wyspa mierzy się w kontekście aktywności obywatelskiej, jest jej geograficzne położenie. Wyspa Sobieszewska jest najdalej położoną dzielnicą Gdańska. To poczucie oddalenia jasno artykułowane jest w przeprowadzonych wywiadach. W odczuciu mieszkańców Wyspa oddalona jest od centrum Gdańska nie tylko geograficznie, ale również mentalnie i symbolicznie, co, ich zdaniem, znajduje potwierdzenie w odczuwanych przez nich w przeszłości zapomnieniu przez władze miasta. Co więcej, odczuwane jest również odcięcie od innych mieszkańców Gdańska, którzy, zdaniem badanych, rzadko na Wyspę zagląдают. Jako dowód przytaczane były zasłyszane opinie mówiące, że na Wyspę Sobieszewską kursuje prom czynny jedynie w sezonie letnim. Dopiero niedawne otwarcie mostu na Martwej Wiśle połączyło, na nowo, w opinii badanych, Wyspę z lądem. Wydarzenie to przez wszystkich uznawane jest za oczekiwane oraz przełomowe. Wiązane są z nim również nadzieje dotyczące rozwoju Wyspy Sobieszewskiej oraz jej promocji.

Z powyższym łączy się specyfika rozłożenia osad znajdujących się na Wyspie, a także specyfika zabudowy. Cechuje ją bowiem duże rozproszenie zabudowy. Przeważają domy jednorodzinne, ograniczone terenami posesji, w związku z czym brakuje pomiędzy nimi przestrzeni wspólnych. Miejscem gromadzącym najbliższych sąsiadów nie może być bowiem podwórko, jak dzieje się to w przypadku dzielnic ze starszą zabudową, a nawet blokowisk, gdzie funkcjonują place zabaw, ławki, czy też siłownie na świeżym powietrzu. Na Wyspie Sobieszewskiej trudno o miejsca skupiające życie społeczne, dlatego też, jak pokażemy dalej, ich tworzenie jest jednym z głównych priorytetów aktywnych mieszkańców.

2. Metodologia badania

Badanie, o którym mowa prowadzone było pomiędzy 3 listopada a 10 grudnia 2018 r. W okresie tym przeprowadzono dwadzieścia wywiadów indywidualnych z mieszkańcami Wyspy Sobieszewskiej, niezaangażowanymi w prace Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Wyspy Sobieszewskiej, oraz dziesięć wywiadów z osobami aktywnie na Wyspie działającymi (liderzy lokalni), będącymi członkami Partnerstwa. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców Wyspy, próbę tę

można uznać za wystarczającą dla uzyskania pełnego obrazu aktualnego stanu rozwoju aktywności społecznej.

Aby uzyskać pełną charakterystykę badanego zjawiska, przeprowadzono również analizę danych zastanych. Objęła ona publicznie dostępne dokumenty dotyczące Wyspy Sobieszewskiej, a więc dane GUS, UM Gdańsk, MOPR, a także artykuły medialne z ostatnich 3 lat.

Ponadto w dniu 3 grudnia 2018 r. odbyło się spotkanie konsultacyjne z członkami Partnerstwa, którego celem była konsultacja wstępnych rekomendacji zawartych w raporcie. Materiał z tego spotkania posłużył również jako uzupełnienie wniosków.

Zastosowana metodologia – jakościowa – jest powszechnie uznawana za adekwatną dla badań dotyczących aktywności społecznej oraz kierunków jej rozwoju. Pozwala bowiem uzyskać pogłębiony wgląd w wieloaspektową kwestię, jaką jest działalność społeczna, a także, zastosować inne, dodatkowe narzędzia badawcze, takie jak elementy obserwacji uczestniczącej, dając badaczowi, tym samym, możliwość uzyskania dodatkowych informacji oraz obserwacji niuansów, które nie mogłyby się pojawić w przypadku zastosowania metody ilościowej. W przypadku naszego badania nie do przecenienia okazało się również zaufanie pojawiające się w procesie rozmowy pomiędzy badanym i badaczem. Dzięki temu badani zdecydowali się w wywiadach indywidualnych podzielić się informacjami, które nie były artykułowane na przykład podczas spotkania konsultacyjnego 3 grudnia 2018 r.

Ważnym aspektem jest rozumienie pojęcia aktywności społecznej, które zastosowane zostało na potrzeby niniejszego raportu. Jest to zatem rozumienie szerokie, włączające każdą działalność jednostki w przestrzeni społecznej, nakierowaną na innych. Rozumienie to zbliża się do pojęcia praktyk obywatelskich. Jak ujmuje to Jacek Raciborski: „Praktyki obywatelskie są (...) rozumiane jako złożone, względnie spójne, powtarzalne i społecznie znaczące działania jednostek lub grup przejawiane w przestrzeni publicznej” (Raciborski 2010). Aktywność społeczna najczęściej ujmowana jest w następujących kategoriach: działalność obywatelska, wolontariat, filantropia, przedsiębiorczość społeczna, programy zwiększenia partycypacji, edukacja obywatelska, ruch samopomocowy i sektor organizacji pozarządowych (Mularska-Kucharek i Świątek, 2011, s. 70).

3. Analiza prowadzonych działań związanych z Programem Społecznym

We wstępie tej części zamieścić należy krótką charakterystykę aktorów społecznych w przestrzeni publicznej Wyspy Sobieszewskiej.

Aktorów tych podzielić można na kilka grup według co najmniej dwóch kryteriów.

Pierwsze kryterium dotyczy miejsca zamieszkania / działalności. Badani dzielą się zatem na osoby związane z następującymi osadami:

- Sobieszewo
- Świbno
- Górki Wschodnie
- Orlinki
- Komary
- Przegalina

Nie do wszystkich przedstawicieli osad udało nam się dotrzeć. Mimo to wyraźnie widać, że osady te są od siebie oddalone nie tylko geograficznie, ale również w ludzkiej świadomości. Badani liderzy wielokrotnie podkreślali, że mieszkańcy nie uczestniczą w wydarzeniach organizowanych w innych miejscach („mieszkańcy Świbna nie będą przyjeżdżać do Sobieszewa”). Jako powód podawane jest geograficzne oddalenie poszczególnych osad oraz brak możliwości dogodnego dojazdu.

Drugim kryterium jest rola pełniona w przestrzeni publicznej Wyspy Sobieszewskiej. Pod tym względem badanych podzielić można na następujące grupy:

- zewnątrzni animatorzy – osoby oddelegowane do pracy ze społecznością lokalną, przede wszystkim w kontekście Partnerstwa;
- członkowie Partnerstwa – aktywni;
- członkowie Partnerstwa – bierni;
- samodzielni liderzy;
- aktywni mieszkańcy;
- mieszkańcy niezaangażowani;

Punkt odniesienia dla analizy poświęconej aktywności społecznej stanowi Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Wyspy Sobieszewskiej. Zidentyfikować można dwadzieścia jeden podmiotów zaangażowanych w działania Partnerstwa:

- 1.Rada Dzielnicy Wyspa Sobieszewska
- 2.Fundacja Eko Wyspa
- 3.Gdańska Organizacja Turystyczna
- 4.Gdański Archipelag Kultury „Wyspa Skarbów”
- 5.Grupa Badawcza Ptaków Wodnych „Kuling”
- 6.Koło Emerytów i Rencistów nr 6 „Bursztynek” działające przy GAK „Wyspa Skarbów”

- 7.Lokalna Organizacja Turystyczna Wyspa Sobieszewska
- 8.Miasto Gdańsk
- 9.Ochotnicza Straż Pożarna Gdańsk – Sobieszewo
- 10.Ochotnicza Straż Pożarna Gdańsk – Świbno
- 11.Parafia św. Wojciech Gdańsk -Świbno
- 12.Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Gdańsku
- 13.Stacja Ornitologiczna Muzeum i Instytutu Zoologii Polskiej Akademii Nauki
- 14.Stowarzyszenie Przyjaciół Wyspy Sobieszewskiej
- 15.Urząd Morski w Gdyni
- 16.Uniwersytet Gdański
- 17.Zespół Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 25 w Gdańsku
- 18.Zespół Kształcenia Podstawowego i Przedszkolnego nr 1 w Gdańsku
- 19.Zespół Specjalnego Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego nr 1 w Gdańsku
- 20.Związek Harcerstwa Polskiego
- 21.Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Gdańska

W większości przypadków aktywnie działający liderzy rozwijają działalność związaną z własnymi zainteresowaniami i stawianymi przez siebie priorytetami. Jednym z najczęściej przez nich wymienianych jest podwyższenie atrakcyjności turystycznej Wyspy. Wymieniane cele aktywności społecznej mogą też wiązać się z pełnioną funkcją. Tak dzieje się w przypadku liderów pełniących równocześnie określone role społeczne, będących na przykład pracownikami szkół.

Ponadto co najmniej kilkunastu innych aktorów społecznych, niezwiązanych z jego pracami, w tym indywidualni liderzy – działacze społeczni oraz przedsiębiorcy, związani są przede wszystkim z branżą turystyki.

Niewątpliwą specyfiką Wyspy oraz Partnerstwa jest współwystępowanie poszczególnych osób w różnych rolach – ta sama osoba może być działaczem lokalnego stowarzyszenia, promującego Wyspę, jak i przedsiębiorcą zarabiającym na sprzedaży pamiątek turystycznych. Wiąże się z tym przeplatanie się działalności różnych podmiotów.

Charakterystyka aktywności społecznej

W najbardziej ogólny sposób prowadzone działania podzielić można na imprezy flagowe, organizowane najczęściej przez GAK lub ZHP oraz Urząd Miejski w Gdańsku, i inne wydarzenia, organizowane przez lokalne organizacje. W raporcie skupimy się przede wszystkim na drugiej grupie działań.

Podstawową cechą, jaką wymienić należy w kontekście aktywności społecznej na Wyspie Sobieszewskiej jest jej powiązanie z położeniem geograficznym oraz dostosowanie do turystycznego charakteru Wyspy. Największa część działań dotyczy zatem promocji Wyspy Sobieszewskiej jako miejsca atrakcyjnego turystycznie, działań na rzecz ekologii, sportu i rekreacji, a także animacji czasu wolnego w postaci działań akcyjnych. Uwagę zwraca niewielka ilość oddziaływań o charakterze stałym, regularnym. Wyjątkiem jest tutaj niedawno powstały Klub „Sąsiedzi w Świbnie” oraz działalność GAK „Wyspa Skarbów”. Większość wydarzeń, nawet jeśli jest cykliczna, odbywa się jednak raz w roku.

W ostatnim czasie odnotowuje się pewną liczbę oddolnych inicjatyw, mających na celu stworzenie grup zainteresowań, czy też wspólnego spędzania czasu, na przykład poprzez uprawianie fitness.

Prowadzone całorocznie działania najczęściej zaliczyć można do działań skierowanych do konkretnych grup (np. seniorzy) lub też działania specjalistyczne, których celem jest przekazanie konkretnych umiejętności (np. oferta edukacyjna GAK).

Kolejną istotną cechą jest duże rozproszenie realizowanych działań. Analiza pokazuje, że na Wyspie organizowana jest stosunkowo duża liczba wydarzeń o charakterze eventowym (na przykład pikniki, biegi, koncerty), jednak niewiele z nich ma charakter stały, zapewniający uczestnikom regularność działań. Działania te organizowane są przez poszczególne podmioty, rzadko jednak realizowane w realnych partnerstwach polegających na współpracy. Badani liderzy społeczni mieli wiedzę przede wszystkim o własnych działaniach, a także o imprezach flagowych, nastawionych na promocję Wyspy, takich jak Karnawał Latawców. Niewiele natomiast wiadomo im o działaniach „samodzielnymi liderów” - osób działających na własną rękę, poza Partnerstwem. Z badań wynika również, że organizatorzy wydarzeń najczęściej realizują je samodzielnie („Każdy sobie rękę skrobie” - jak ujęła to jedna z mieszkank).

Ważną cechą organizowanych na Wyspie wydarzeń jest ich wieloznaczna rola. Oprócz przypisanej im wprost roli promocyjnej, czy też rozrywkowej, wyraźnie widać, że mogą one pełnić rolę integracyjną, czy też tożsamościową. Dla badanych, którzy wskazywali na zaniedbanie promocji Wyspy, niezwykle ważne jest istnienie wydarzeń, które mogą dobrze świadczyć o miejscu ich zamieszkania, a tym samym pozytywnie kształtować jego wizerunek. Niewątpliwie również wydarzenia, nawet jeśli posiadają charakter akcyjny, spełniać mogą rolę wydarzeń integrujących lokalną społeczność, zwłaszcza w przypadku niewielkiej liczby stałych oddziaływań o charakterze animacyjnym (poza działalnością GAK).

Ostatnią z cech działalności społecznej na Wyspie Sobieszewskiej jest zgłaszany przez badanych brak przestrzeni na jej realizację. W Sobieszewie i Świbnie jest ograniczona ilość miejsc, w których

można prowadzić działania społeczne. Funkcję taką spełnia GAK, budynki szkół, salki przykościelne, czy też pomieszczenia OSP Świbno. Jednakże, jak mówią badani liderzy, miejsc tych jest zbyt mało, aby pomieścić wszystkie inicjatywy. Jako dowód jedna z badanych podała fakt, że kobiety, które stworzyły grupę, aby uprawiać fitness, spotykają się w salkach przykościelnych. Nasi rozmówcy pokładają duże nadzieje w nowej funkcji dawnego ośrodka wczasowego „Drogowiec”, bowiem w trakcie badania trwały równoległe konsultacje na temat uspołecznienia tego miejsca, centralnie położonego w Sobieszewie.

Niewątpliwie dobrze postrzeganym doświadczeniem był Zlot Związku Harcerstwa Polskiego w 2018 roku. Postrzegany jest on jako impreza, która w pozytywny sposób wpłynęła na wizerunek Wyspy. Perspektywa Jamboree w 2020 roku postrzegana jest jako szansa dla lokalnego biznesu oraz możliwość promocji. Badani zwracają jednak uwagę, że rozwój turystyki oraz imprez na Wyspie powinien być przeprowadzany z uwzględnieniem ekologicznego charakteru tego obszaru. Badani podkreślają postulat, aby nie niszczyć Wyspy.

Wpływ działania Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Wyspy Sobieszewskiej

Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Wyspy Sobieszewskiej ma niewątpliwie duży wpływ na kierunek rozwoju aktywności społecznej w tej dzielnicy. Z przeprowadzonego badania wynika, że zdołało ono skupić kilkanaście aktywnie działających podmiotów, wzmacniając je, co znajduje wyraźne odzwierciedlenie w ilości wniosków składanych w ramach konkursów Urzędu Miejskiego w Gdańsku (w odpowiedzi na konkurs dedykowany projektom społecznym realizowanym w tej dzielnicy). Z całą pewnością miało ono znaczenie aktywizacyjne, jak również dało lokalnym liderom dostęp do określonych zasobów, w tym kompetencji osoby animującej Partnerstwo w zakresie aplikowania o środki, spraw formalnych, czy też wspierania inicjatyw.

Osoby aktywnie uczestniczące w Partnerstwie podkreślają jego zasługi dla usieciowienia podmiotów działających na Wyspie. Jako sukces opisują to, że udaje im się obecnie spotykać i rozmawiać, jak również to, że są zmotywowani do dalszych działań na rzecz swojej dzielnicy.

Członkowie Partnerstwa zadowoleni są również ze wsparcia, jakie otrzymali w zakresie spraw formalnych związanych z organizacją działań. Osoba animująca Partnerstwo do tej pory zapewniała szerokie wsparcie w zakresie formalności, co postrzegane jest jako pomocne, bowiem odciążające organizacje od konieczności poświęcania czasu przeznaczonego na działanie na sprawy administracyjne. W wypowiedziach badanych, z wyjątkiem jednej organizacji, nie pojawiła się potrzeba profesjonalizacji ich działań, zdobywania nowych umiejętności, czy też większej samodzielności w zakresie aplikowania o środki, w tym inne niż specjalnie dedykowane .

Przeprowadzone wywiady oraz obserwacja uczestnicząca wskazują jednak, że działania Partnerstwa wzmocniły podmioty, które również wcześniej aktywnie działały. Nie zaistnieli w jego ramach nowi aktorzy, nie zostały też wybudowane trwałe, realne koalicje. Niektórzy badani zrezygnowali również z uczestniczenia w pracach Partnerstwa, jako powód podając chaotyczność spotkań oraz brak transparentności działań. W dwóch wywiadach deklarowano brak zaufania do jakości i zasadności projektów pozostałych partnerów.

Kwestią wymagającą omówienia wydaje się również dalsza perspektywa działania Partnerstwa. Podczas spotkania konsultacyjnego członkowie Partnerstwa wymienili trzy ogólne cele, jakie powinny przyświecać im w dalszych działaniach. Były to między innymi promocja Wyspy oraz zrównoważony rozwój w kontekście turystyki. Nie potrafiiono jednak podać konkretnych działań, jakie mogłyby zostać podjęte dla ich realizacji. Co więcej, z przeprowadzonego badania wynika, że członkowie Partnerstwa nie wiedzą, w jakim konkretnie kierunku mogłoby się ono rozwijać nawet w perspektywie roku 2019.

Wywiady indywidualne z członkami Partnerstwa ujawniają również, że niewiele wiedzą oni wzajemnie o swoich działaniach. Większość z nich potrafi wymienić jedynie własne inicjatywy.

Promocja i komunikacja z odbiorcami działań

Przy analizie każdej działalności społecznej niezwykle ważnym aspektem jest komunikacja z odbiorcami działań. Badani liderzy zgłaszali jako istotną dla nich kwestię problem z komunikacją swojej oferty. Wśród najczęściej powtarzanych problemów dla działających na Wyspie organizacji jest niewielkie zainteresowanie mieszkańców. Celem, jaki sobie stawiają, jest skierowanie oferty do jak największej liczby mieszkańców. Wśród badanych przeważa opinia, że zastosowali już wszelkie możliwe sposoby i oddziaływania i na tym przekonaniu budują swoją opinię, że nie ma sensu zachęcać mieszkańców na siłę. W ich opinii zastosowane zostały wszelkie metody promocji i komunikacji i żadna z nich nie działa. Artykułują zatem postawę, którą określić można jako „nie da się” oraz „my to już robimy”, podkreślając równocześnie często, że ich motywacja do działania opiera się na indywidualnych potrzebach oraz chęci działania na rzecz Wyspy. Z wypowiedzi można zrozumieć, że jest to działanie pomimo niewielkiego zaangażowania innych mieszkańców. Badani znajdują się tym samym w swoistym impasie komunikacyjnym, który sprawia, że nie czują potrzeby zmieniania swoich metod działania, w tym metod komunikacji, skoro „oni i tak nie przyjdą”. Nasuwa się w konsekwencji pytanie, do kogo i po co kierowane są działania?

Opinii liderów nie podzielają badani mieszkańcy, którzy stwierdzili, że nie wiedzą, jakie działania podejmowane są na Wyspie, ani kto je organizuje. Wśród rozpoznawalnych wydarzeń najczęściej wymieniane są działania GAK „Wyspa Skarbów”, Karnawał Latawców, czy też działania Stacji

Ornitologicznej. Są to jednak działania instytucjonalne, organizowane przy innego rodzaju zapleczu organizacyjnym i promocyjnym. Mieszkańcy potrafią wymienić niewiele działań organizowanych przez lokalnych liderów, jeśli natomiast działania te znają, nie potrafią zidentyfikować ich organizatora („byliśmy kiedyś na meczu piłki nożnej w Świbnie organizowanym przez jakieś stowarzyszenie”). W większości badani stwierdzali, że rozrywki, edukacji oraz form spędzania czasu wolnego poszukiwać muszą poza Wyspą Sobieszewską, co wiąże się z koniecznością dojazdu. Są przekonani, że na Wyspie niewiele się dzieje, a jeśli już, nie jest to oferta dla nich atrakcyjna. W rozmowach z mieszkańcami nie pojawiały się informacje, świadczące o ich wiedzy na temat funkcjonowania 67 Gdańskiej Drużyny Harcerskiej „Watra”.

Zapytani, w jaki sposób prowadzona powinna być promocja działań, mieszkańcy wymieniają przede wszystkim ulotki, doręczane na przykład za pośrednictwem listonosza, argumentując to dużą liczbą osób starszych, zamieszkujących Wyspę. Jednakże skonfrontowani z tą sugestią lokalni liderzy twierdzą, że działania takie były już podejmowane i się nie sprawdziły. To jeden z przykładów działań promocyjnych, o jakie zostali oni zapytani.

Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której działacze twierdzą, że dzieje się dużo, mieszkańcy, natomiast, że nie dzieje się nic. Wydaje się, że mamy tutaj do czynienia z kilkoma czynnikami. Po pierwsze z impasem komunikacyjnym, w jakim znajdują się aktywnie działający lokalni liderzy, a tym samym Partnerstwo, które tworzą. Organizując coraz większą ilość działań tracą motywację oraz możliwość włączenia w działania nowych odbiorców. Po drugie organizatorzy wydarzeń nastawieni są ilościowo. Ich działalność wiąże się z organizacją kolejnych działań i wydarzeń, celem natomiast jest zwiększenie liczby odbiorców. Nie koncentrują się tym samym na potrzebach, w tym komunikacyjnych, poszczególnych grup. Swoje działania opierają na intuicji oraz własnej wiedzy, co eliminuje etap badania potrzeb. Sami mieszkańcy natomiast, podobnie jak ma to miejsce w przypadku wielu grup społecznych, poszukują aktywnie oferty, którą już znają. Nie poszukują zatem działań, których nie doświadczyli, czyli, mówiąc inaczej, o których istnieniu nie wiedzą.

Działania skierowane do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

W przeprowadzonych wywiadach oraz analizie danych zastanych widoczna jest konieczność tworzenia oferty skierowanej do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – dzieci i młodzieży, młodych matek, seniorów oraz osób ubogich. Przy czym wymienione czynniki wykluczenia społecznego często łączą się ze sobą.

Jak wynika z badania na Wyspie Sobieszewskiej brakuje dostępu do różnego rodzaju usług oraz zróżnicowanej oferty skierowanej do tych grup. Jest to tym bardziej istotne, że osoby do nich

należące bardzo często nie opuszczają miejsca zamieszkania. Istnienie specjalnie dedykowanej dla nich oferty może zatem mieć szczególne znaczenie aktywizacyjne.

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że grupy te są rzadko adresatami działań lokalnych liderów, którzy skoncentrowani są raczej na ogólnie rozumianej grupie mieszkańców, bez ich zróżnicowania. Wyjątek stanowią działania dedykowane seniorom, realizowane przez Klub Seniora Bursztynek, Stowarzyszenie Miłośników Wyspy Sobieszewskiej, a ostatnio Klub „Sąsiedzi w Świbnie”. Grupa ta wydaje się najbardziej zagospodarowaną. „Sąsiedzi w Świbnie” od niedawna zapewniają również przestrzeń spotkań dla młodych matek.

Brakuje jednak specjalnych oddziaływań dla młodzieży, odpowiadających na jej potrzeby i zainteresowania, realizowanych również w formie dla niej atrakcyjnej. Jako przykład dobrze rozwijających się działań podawana jest świetlica socjoterapeutyczna w Świbnie.

Niewiele wiadomo o sytuacji osób ubogich. Działania im dedykowane pojawiają się najczęściej w kontekście opieki społecznej oraz pracy socjalnej. One natomiast wydają się grupą, do której adresować należy zarówno działania, jak i metody promocji, wychodzące poza promocję w internecie. Jak podają sami badani, na Wyspie Sobieszewskiej mieszka wiele osób nie posiadających dostępu do internetu, najprawdopodobniej będą to też osoby rzadko opuszczające miejsce zamieszkania, nawet w obrębie Wyspy. Ich dostęp do oferty jest zatem w szczególny sposób ograniczony.

4. Perspektywa utworzenia domu sąsiedzkiego

Z przeprowadzonej analizy wynika, że na Wyspie Sobieszewskiej może istnieć potencjał funkcjonowania domu sąsiedzkiego, nie powinna być to jednak inicjatywa tworzona od nowa, a bazująca na dotychczasowych zasobach.

Badani liderzy lokalni oraz mieszkańcy mają podzielone zdanie co do potrzeby stworzenia na Wyspie domu sąsiedzkiego. Dla części badanych taką rolę spełnia GAK „Wyspa Skarbów”. Jednakże jego usytuowanie w Sobieszewie zdaniem innej grupy badanych wyklucza z możliwości korzystania z oferty mieszkańców Świbna oraz Górek.

Wydaje się, że wobec wypowiedzianego przez badanych braku miejsc spotkań oraz przestrzeni dla własnych działań, powstanie domu sąsiedzkiego może być interesującym pomysłem na animację społeczności Wyspy. Wszyscy badani podkreślali bowiem, że brakuje miejsc spotkań oraz przestrzeni wspólnych. Znajduje to odzwierciedlenie we wnioskach zgłaszanych do Budżetu obywatelskiego. Uboga jest również ich zdaniem oferta edukacyjna i animacyjna dla różnych grup

wiekowych. GAK nie jest w stanie, zdaniem badanych, zaspokoić wszystkich potrzeb, zwłaszcza mieszkańców osiedli oddalonych od Sobieszewa.

Jako miejsca mogące stać się przestrzenią dla dom sąsiedzkiego badani wymieniają GAK Wyspa Skarbów, remiza OSP Świbno oraz nieczynną kaplicę w Świbnie. Ponadto pojawiają się takie miejsca, jak dawny ośrodek wczasowy Drogowiec oraz dawny Dom Rybaka w Górkach Wschodnich. Miejscem, które według badanych jest najbardziej adekwatne jest remiza OSP Świbno. Jako podstawowy argument podawana jest mniejsza w Świbnie niż w Sobieszewie ilość działan.

Dodatkowym czynnikiem wspierającym ideę powstania domu sąsiedzkiego w Świbnie jest istniejący tam od niedawna Klub „Sąsiedzi w Świbnie”, który powoli zaczyna zdobywać odbiorców swoich działan (m.in. klub mam oraz spotkania seniorów).

Z całą pewnością jednak działania te powinny zostać wsparte przez osobę zajmującą się profesjonalnie pracą ze społecznością lokalną. Działania ze zróżnicowaną, a do tego mało aktywną społecznością, wymagają bowiem znajomości metod i technik animacji społecznej. Animator mógłby stanowić wsparcie dla aktywnych lokalnych liderów, których praca zawodowa na co dzień koncentruje się w innych obszarach. Mimo iż postulat ten nie został wypowiedziany w wywiadach indywidualnych, spotkał się jednak z akceptacją członków Partnerstwa podczas spotkania konsultacyjnego. Wydaje się zatem, że mógłby okazać się rozwiązaniem wartym wstępnego przetestowania.

5. Rekomendacje

Na podstawie przeprowadzonego badania oraz analizy wymienić można następujące rekomendacje:

- 1. Usprawnienie komunikacji wewnątrz i na zewnątrz Partnerstwa, w tym przy udziale metod wypracowanych na podstawie badania potrzeb mieszkańców oraz metod oddolnych.**
- 2. Uspołecznienie działan Partnerstwa poprzez włączenie indywidualnych aktywnych mieszkańców.**
- 3. Rozwijanie już istniejących działan skierowanych do różnorodnych grup mieszkańców, zwłaszcza zagrożonych wykluczeniem, jednak w charakterze działan stałych i regularnych.**

- 4. Utworzenie domu sąsiedzkiego na bazie klubu „Sąsiedzi w Świbnie” przy wsparciu profesjonalnego animatora, działającego metodami włączającymi różnorodne grupy mieszkańców.**
- 5. Włączenie do działań na rzecz Wyspy Sobieszewskiej wątku profesjonalizacji III sektora w celu większego usamodzielnienia działających tam organizacji.**

Gdańsk, 15 grudnia 2019 r.